

ГАРАНТІЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Україна — незалежна, демократична і правова держава, що прагне членства у Євросоюзі, тому особливої актуальності набуває проблематика гарантій у діяльності правоохоронних органів, до яких віднесено Державне бюро розслідувань.

Перш ніж дослідити гарантії, що забезпечують незалежність Державного бюро розслідувань в Україні, необхідно з'ясувати в чому полягає незалежність цієї організаційної структури, її робітників і керівництва.

Згадуючи незалежність, відразу розумієш, що у цього поняття є багато значень та асоціацій. Наприклад, незалежність сприймається як можливість приймати самостійні рішення, або самостійно приймати рішення. Одразу виникає питання, кому належить ця можливість, що залежить від прийнятого самостійного рішення?

Асоціації щодо слова незалежність можуть бути різними: від свободи, прав особи до політичної самостійності державних органів, організацій та недержавних структур. А також незалежність може асоціюватися із боротьбою проти колонізації держави або її частини, проведенням війн у цьому зв'язку.

Незалежність також може сприйматися у значенні можливості приймати рішення, які є самостійними і підкорюються власним бажанням та інтересам і не потребують зовнішніх вказівок та наказів.

Незалежність для держави є політичною самостійністю, відсутністю підлеглості, суверенітетом. Таким чином приходить розуміння, що слово і поняття незалежність у різних сферах застосовується як принцип і може мати різні дефініції (тлумачення, пояснення, визначення, наукове визначення, витлумачення, тощо).

В межах нашого дослідження надається можливість довести, що незалежність органу правоохорони у державі є необхідною і має завжди бути врегульованою у нормативно-правовому акті.

Незалежність, як принцип, міститься у багатьох законодавчих актах: у досліджуваному нами Законі України «Про державне бюро розслідувань» і, наприклад, як принцип щодо незалежності суддів у Законі України від 2.06.2016 року «Про судоустрій і статус суддів», ст. 16 Закону України від 14.10.2014 року «Про прокуратуру». Цими актами визначається саме незалежність осіб-суддів та осіб-прокурорів, як суб'єктів незалежності, осіб-співробітників ДБР.

У різних джерелах по-різному зазначено поняття незалежності. Є. Л. Стрельцов, досліджуючи поняття суверенітету, зазначає, що незалежність ототожнюється як із самостійністю, так і з суверенітетом. Щодо особи та державної влади, то «Суверенітет особи — це, з одного боку, об'єктивна міра її незалежності від держави і суспільства, а з іншого — визначає характер і форми її взаємовідносин з ним... Незалежність державної влади означає самостійність держави у відносинах з іншими державами та незалежність її від усякої іншої влади всередині країни і поза її межами, а також виключне, монопольне право вільно вирішувати виникаючі проблеми» (Стрельцов Є. Л. Державний суверенітет і суверенітет особистості: проблеми взаємовідносин URL: [http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9819/Streltsov %2048-60.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9819/Streltsov_%2048-60.pdf?sequence=1&isAllowed=y)). Слід розуміти, що стосується держави, влади і державності дійсно відноситься і до органів, що входять до державної влади і що утворені та діють поза її межами, але у механізмі держави. Тому незалежність органів судової влади (суди судді), а також незалежність прокуратури, Державного бюро розслідувань та інше у наявності до них.

В національному законодавстві визначається, що незалежність має бути гарантованою.

Французькою гарантія — *garantie*, перекладається, як забезпечення або запорука. В. С. Єгорова у своїх наукових працях зазначає, що під гарантіями слід розуміти «сукупність загальних та спеціальних способів і засобів реалізації прав й обов'язків». (Єгорова В. С. Гарантії діяльності суддів судів загальної юрисдикції. URL: <file:///C:/Users/AdminLiliya/Downloads/123433-263005-1-SM.pdf>).

Якщо розглядати з позицій цивільного права — це один із способів, що забезпечує виконання зобов'язань. А застосовуються гарантії тільки у відносинах юридичних осіб на підставі укладеного договору. Якщо це договір, тоді забезпечення гарантії діяльності має бути укладено у письмовій формі. Виникає питання чи є норма права, що урегульована у законі, тим самим письмовим договором чи має бути виконано специфічну вимогу на укладення певного договору, що гарантує незалежність діяльності, наприклад, співробітника ДБР? Якщо так, тоді з ким укладається такий договір і чи потрібен він взагалі?

Так, ч.1 ст. 4 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» зазначено, що незалежність Державного бюро розслідувань від незаконного втручання у його діяльність гарантується, зокрема, визначеними положеннями Закону та іншими законами. Дійсно, регулюється і тільки. Тому що законодавчо забезпечено. Але слід відповісти на питання: «Які механізми мають бути застосовані, щоб гарантії незалежності мали бути дійовими, спроможними спрацьовувати?» Це питання складне і відповіді на нього не існує, як не існує повної від-

повіді на питання чим саме є гарантії незалежності у даному випадку щодо діяльності співробітників ДБР.

Не може гарантуватися незалежність ДБР спеціальним статусом ДБР, особливим порядком добору до ДБР його керівництва або порядком здійснення повноважень, колегіальним прийняттям найбільш важливих рішень керівництва ДБР тільки тому, що заборонено. За більшістю зазначеного — це корпоративні підстави на наш погляд.

За абз.2 ч.2 ст.4 Закону про ДБР будь-які вказівки, пропозиції, вимоги, доручення, спрямовані до Державного бюро розслідувань та його працівників, що стосуються питань досудового розслідування в конкретних кримінальних провадженнях, є неправомірними і не підлягають виконанню. У разі отримання такої вказівки, вимоги, доручення тощо працівників Державного бюро розслідувань невідкладно інформує про це в письмовій формі Директора Державного бюро розслідувань (Про Державне бюро розслідувань 12.11.2015 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 6. Ст.55). Ця частина Закону взагалі, може вважатися недопрацьованою і викладеною з помилками, у тому числі граматичними. Чому все змішано, про що саме і головне хто «інформує» Директора ДБР? На всі ці питання має відповісти розробник Закону України «Про Державне бюро розслідувань» і орган, що його прийняв та підписав у такому вигляді.

Тому, слід детально доопрацювати питання гарантій незалежності Державного бюро розслідувань в Україні з зазначенням поняття самостійності цього правоохоронного органу і незалежності діяльності його співробітників, деталізувати гарантії, що мають сприяти діяльності ДБР і його співробітникам та визначити механізми гарантованості заборон на втручання у діяльність ДБР.

Деменчук М. О.

асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ НАУКОВОЇ СКЛАДОВОЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Державне бюро розслідувань (надалі — ДБР) — правоохоронний орган, початок роботи якого було довгоочікуваною подією. Незважаючи на те, що спроби створити подібний орган було зроблено ще у 1997 р., Закон України «Про Державне бюро розслідувань» було